

הניסיון העשירי

לאחר עלייתו של אברהם אבינו לאותה פסגה רוחנית אדירה של עקידת יצחק בנו, אנו פוגשים אותו בחיי המעשה במעמד של מקח וממכר על חלקת אדמה מארץ כנען. לא מקח וממכר על סתם חלקת אדמה, אלא על חלקה לאחוזת קבר. לפי חלק מהמפרשים, ניסיונו העשירי של אברהם היה דווקא קניית מערת המכפלה:

"עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו. אלו הן: א - לך לך. ב - ותקח האשה. ג - ויהי רעב בארץ. ד - אחר הדברים האלה... שכרך הרבה מאד. ה - הנה שפחתך בידך. ו - מילה. ז - וישלח אבימלך ויקח את שרה. ח - גרש את האמה הזאת ואת בנה. ט - עקידת יצחק והאלוקים נסה את אברהם. י - מקנת מערת המכפלה במיתת שרה".

העקידה

לכאורה נתפס ניסיון העקידה כדבר לא מוסרי, שהרי הקדוש ברוך הוא מבקש מאברהם להעלות את יצחק בנו לעולה! מהו מהלך העקידה? האם הקדוש ברוך הוא רוצה לבחון את אברהם, רק לשם ניסיון? לבדוק כביכול עד כמה אברהם דבק במצותיו? האם חס ושלוש משתעשע האלוקים ומתעלל בבני אדם?!

מהר המוריה לקבורת שרה

שיחתו של מו"ר
הרב יהודה עובדיה זצ"ל
פרשת חיי שרה

משמעות החיים

ברגע שאדם מוסר את נפשו על מגמה זו, הוא מברר למעשה שלכל חייו יש משמעות. כאשר יש לאדם משמעות בחייו, כאשר הוא יודע שיש משהו שהוא יותר חשוב מן החיים עצמם – אז כל חייו מקבלים משמעות אחרת לגמרי. אם יש לו לאדם דבר שלמענו הוא מוכן למות, הרי זה אומר בוודאי כי יש לו סיבה שלמענה הוא חי.

בעקידה התברר שאמנם אפשר לחיות את החיים כי הם חיים והם מעניינים, אבל אפשר לצקת בהם תוכן רוחני אחר, שמגדיל אותם לאין ערוך.

הדרך לאהוב את העולם הזה היא דווקא על ידי שאוהבים את העולם הבא. ברגע שיש אלוקים בעולם – כל החיים עצמם מקבלים תעצומות וכוחות הרבה יותר גדולים.

ברגע שיש אלוקים בעולם – החיים באים מאמת יותר גדולה.

זהו שכתוב²: "בראתי יצר הרע – ובראתי לו תורה תבלין". לא כתוב שהקדוש ברוך הוא ברא תורה תרופה, אלא תורה תבלין. ההבדל בין תרופה לתבלין הוא, שהתבלין ממתק את המאכל. המאכל לא נזרק חלילה, אלא מקבל טעם חדש עם התבלין. העקידה הובילה מהלך שעשתה את אברהם לאברהם חדש, בעל מדרגה גבוהה בהרבה ממה שהיה קודם לכן. אברהם של אחרי העקידה היה אברהם שמבין וחי את האלוקים, אברהם שכל חייו מתחילים מן המושג האלוקי ושום דבר לא מנותק ממנו.

חזרה לחיים

בסיימה של פרשת העקידה כתוב³: "וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל כְּנָעַן שְׂבַע...". אברהם שחוזר אל הנערים שממתינים לו – חוזר כביכול אל החיים עצמם, הוא מתחיל להבין שהניסיון האמיתי הוא דווקא להניע את מערכות החיים מתוך המגמה האלוקית! דבר זה בא לידי ביטוי באותו מקח וממכר על אחוזה הקבר שרצה אברהם לקנות לשרה אשתו.

כל הניסיונות בהם ניסה הקדוש ברוך הוא את אברהם היו ניסיונות שתכליתם להרים את אברהם, בבחינת נס – הרמה – נס ודגל.

אין הכוונה שהקדוש ברוך הוא גילה באברהם, דרך הניסיונות, כוחות חדשים שלא היו ידועים לו, בוודאי שלא. אלא הקדוש ברוך הוא רצה שאברהם יגלה בתוככי עצמו משהו דרך אותו ניסיון. שהרי אברהם היה כל כולו איש של חסד ומוסר, והקדוש ברוך הוא מבקש ממנו להתנהג בדיוק ההיפך מן המוסר הטבעי שלו. הוא מצווה עליו⁴: "קח נא את בְּנֶךָ, אֶת יְחִידְךָ, אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ, אֶת יִצְחָק, וְלֶךְ אֶל אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעוֹלָה...".

הקדוש ברוך הוא לא מצווה עליו לשחוט את יצחק, אלא להעלות אותו לעולה. דהיינו, להעלות אותו למדרגה גבוהה יותר. יש כאן רצון אלוקי לרומם את גם את אברהם וגם את יצחק למדרגה חדשה.

אהבה אחרת

דרך ניסיון העקידה, למד אברהם לאהוב את בנו באופן הרבה יותר חזק ועמוק. דרך החיבור לאמת האלוקית, בו כל הדברים בעולם קשורים אל האלוקים – באופן הזה, החזרה לפרטים ממילא, היא באהבה הרבה יותר גדולה. כך שאתה לא אוהב את הבן שלך רק בגלל שהוא הבן שלך, אלא אם אתה אוהב את הבן שלך – בגלל שיש אלוקים בעולם. זו אהבה הרבה יותר גדולה ועצומה, כי אם יש אלוקים בעולם – אז אני ממילא אוהב כל דבר בחיים בצורה יותר גדולה.

בעקידה הרים הקדוש ברוך הוא את אברהם מאותה נקודה שבה יש אהבת אב לבנו כי הוא בנו, לנקודה הרבה יותר גבוהה בה יש אהבת אב לבנו – כי יש אלוקים בעולם. כלומר, אברהם הגיע לאותה מגמה מוסרית בעולם, בה האב והבן הם חלק אחד של האלוקות בעולם. הקדוש ברוך הוא מצווה את אברהם לחבר גם את הקשר עם יצחק לאותה מגמה בה יש אלוקים בעולם.

² בראשית פרק כ"ב פס' ב'

³ קידושין דף ל' ע"ב

⁴ בראשית פרק כ"ב פס' י"ט

אברהם יורד מִקֵּר המוריה אל עמק חברון. ללמדנו, כי דווקא כאשר מתרומם האדם לעולם רוחני גבוה – יש בכוחו את היכולת לתרגם ולהופיע את אותה מדרגה עצומה במציאות גשמית נמוכה יותר. אחד הכלים דרכם אנו יכולים להצליח לראות כי התרוממנו לעולם גבוה הוא ההבנה שהעולם הזה – על כל מורכבותו – נמצא בתהליך של גאולה.

התמודדויות הריצה וההליכה

לפעמים קל יותר להתמודד עם מציאות רוחנית מורכבת או ניסיון שמתוחם בזמן, מאשר להתמודד עם משהו ארוך טווח שאין לו גבול. הניסיון העשירי של אברהם אבינו, בהקבלה אלינו, הוא היכולת להבין שהמבחנים שלנו הם דווקא המבחנים היומיומיים.

ישעיהו הנביא אומר⁵: "קוֹזֵי ה' יִחְלִיפוּ כַח, יִצְלוּ אֲבָר כְּנָשְׂרִים, יָרוּצוּ וְלֹא יִיָּגְעוּ, יִלְכוּ וְלֹא יִיָּעֲפוּ".

לכאורה, הסדר בפסוק זה נראה מוזר, כי הרי אם אדם רץ ולא מתעייף, ברור מאליו שאם ילך – הוא ודאי לא יתעייף! חלקו האחרון של הפסוק מיותר לכאורה! אלא, פירושו של הפסוק כך הוא: דווקא הריצה היא פעולה הרבה יותר קלה, פעולה שבה אדם רץ ולא מתייגע, כי הוא יודע בדיוק לאן הוא רץ. ההליכה לעומת הריצה היא אכן פעולה מעייפת, שהרי ללכת את היומיום עם כל הניסיונות והמבחנים זו פעולה הרבה יותר קשה ומפרכת.

המעבר מהר המוריה אל פרשת חיי שרה, הוא למעשה המעבר הקשה בין הפסגות הגדולות – הריצה, עולם הקודש העליון, הדיבור האלוקי – אל אותן מקום נמוך של עמי הארץ. והנה, למרות שהגילוי האלוקי היה אמור להיות ההיפך מן המציאות – אברהם בכל זאת הולך, יש לו את כל הסבלנות ללכת.

אברהם היה כה ענוותן שלמרות שהובטחה לו הארץ – הוא מתמקח עם עפרון וגם משלם דמים רבים. את כל המקח וממכר הזה עושה אברהם אבינו בענווה גדולה. פירושה של ענווה היא היכולת לגלות את המגמה האלוקית העליונה בתוך העולם הזה – בתוך החיים עצמם.

דהיינו, החיים לפעמים צריכים להיות נעלמים, לצורך חיים יותר עליונים – כאשר הצו האלוקי מחייב זאת. גם החיים שכביכול "ייעלמו" – יהיו אז הרבה יותר מרוממים ונישאים.

אחרי שאברהם ויצחק חוזרים לחיים – האהבה שלהם גדולה יותר! כי אז שניהם מלוכדים סביב מטרה אחת – סביב אותה מטרה. אברהם ויצחק הבינו שאם דָּבַר האלוקים אליהם היה למסור את הנפש – אזי דָּבַר האלוקים צריך להופיע והוא בוודאי גדול יותר מן החיים עצמם.

החותם המתהפך

מיד אחרי העקידה שרה אמנו מסתלקת מן העולם ואברהם מתעסק בקבורתה. ישנו מושג רוחני שנקרא "חותם המתהפך". דהיינו, אם לוקחים דבר מסוים ובאים להטביע בו חותמת – ההטבעה תהיה הפוכה ממה שנמצא על החותם.

ללמדנו, כי ככל שבכוחו של האדם לדעת להתרומם לעולם רוחני יותר גבוה – כך יש לו את היכולת לתרגם את אותו עולם לעולם נמוך יותר.

פרישות – יכולת האדם להיות דבוק בנתיב האלוקי המוגדר, הברור וְהַפְּרוּשׁ, דרכו מופיע הקדוש ברוך הוא בעולם.

קדושה – כאשר אדם מצליח לעלות לדרגה כל כך גבוהה, אזי גם באותם מחוזות שכביכול לא קשורים אל הקודש – גם בהם מופיע הקודש.

⁵ ישעיהו פרק מ' פס' ל"א

הקבר והרחם

הקבר מייצג את הסופיות, את הדבר שהאדם מפחד ממנו יותר מכל דבר אחר – המוות. אולם במקום של תנועה – גם המוות נהפך לחיים, לחיי שרה. חז"ל אומרים כי מה שכתוב "פתיחת קבר" הכוונה לפתיחת רחם האישה:⁶ "שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם". על פי ההלכה, קבר פירושו רחם. ברגע שיש לידה – האישה טמאה טומאת לידה, כי אין מציאות של פתיחת הרחם בלא דם. קבר פירושו רחם, כי דווקא במקום הקבר – נולדים החיים החדשים.

הקדוש ברוך הוא אומר לישראל ביד יחזקאל הנביא ע"ה:⁷ "...הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישׂראל".

כשיגיע במהרה בימינו זמן תחיית המתים – יפתח הקדוש ברוך הוא את הקבר הגדול של עם ישראל שהוא הפתח לתחיית המתים, ועם ישראל ייולד מחדש לחיי נצח של גאולה, במהרה בימינו אמן.

⁶ נידה דף כ"א ע"ב

⁷ יחזקאל פרק ל"ז פס' י"ב